

Kulturdepartementet
Postboks 8030 Dep
0030 OSLO

Høringssvar til ny lov om omsetning av bøker (bokloven)

NTNU takker for anledningen til å gi høringsuttalelse til forslag om «lov om omsetning av bøker (bokloven)».

Vårt høringssvar fokuserer på de delene av forslaget som gjelder litteratur som i høringsnotatet omtales som «fagbøker for profesjonsmarkedet og lærebøker for høyere utdanning». Høringssvaret er utarbeidet av NTNU Universitetsbiblioteket, og tar utgangspunkt i vårt kunnskapsgrunnlag knyttet til forvaltningen av, og utviklingen i, felles litteraturressurser ved NTNU.

§ 3 Lovens virkeområde

Statistikk rundt bruk av litteraturen i våre biblioteker viser klart at våre studenter og faglig tilsatte foretrekker at litteraturen er tilgjengelig digitalt. E-bøker og digitale tidsskrifter støtter og er integrert i undervisnings-, lærings- og forskningsprosessene, og de forenkler og forbedrer brukernes arbeid. Et konkret eksempel her er arbeid knyttet til kildebruk og referansebehandling.

Den digitale transformasjon av kunnskapsressursene, og utviklingen og bruken av ressursene, har kommet lengst når det gjelder tidsskrifter, hvor det knapt finnes trykte alternativer. Den samme utviklingstrenden ser vi for bøker, selv om denne har gått noe mer langsomt. I 2021 ble mindre enn 1% av NTNUs litteraturbudsjett, på om lag 120 mill. kroner, brukt til anskaffelse av fysiske bøker. Litt mer brukes til kjøp av enkeltteksemplarer av e-bøker, mens det aller meste av fagbøker blir kjøpt inn som e-bøker i ulike pakker og abonnements tjenester hos internasjonale leverandører som NTNU har avtale med. Et fastprisregime på norske bøker vil medføre at norske e-bøker ikke kan tilgjengeliggjøres gjennom disse plattformene eller lignende modeller på tilsvarende måte som utenlandske e-bøker.

NTNU støtter derfor alternativet som innebærer at fagbøker for profesjonsmarkedet og lærebøker for høyere utdanning *ikke* omfattes av den foreslåtte loven. NTNU mener dette alternativet er det som i størst grad legger til rette for videre utvikling av digitale lærings- og forskningsressurser, samt å utvikle og innovere digitale tjenester basert på den norske fag- og forskningslitteraturen - på lik linje med den internasjonale litteraturen. Dersom norske fag- og lærebøker blir omfattet av loven vil dette kunne forsterke dreiningen mot

Postadresse	Org.nr. 974 767 880	Besøksadresse	Telefon	Saksbehandler
7491 Trondheim Norway	postmottak@ntnu.no www.ntnu.no	Høgskoleringen 1 Hovedbygningen	+47 73595000	Sigurd Eriksson sigurd.eriksson@ntnu.no Tlf: 900 91 210

internasjonal litteratur og etter vår mening bidra til å svekke norsk som fagspråk i større grad enn tidligere.

Åpen vitenskap

Videre vil vi påpeke at høringsnotatet og lovforslaget ikke berører temaet åpen vitenskap, herunder åpen tilgang som er spesielt relevant i denne sammenhengen. Både internasjonalt gjennom Plan S og nasjonalt er det vedtatt strategier, retningslinjer og politikk som setter krav til åpen tilgang til forskningsbasert litteratur finansiert av offentlige midler. Dette skal sikre at publikasjonene er åpne og gratis for alle. Fra og med neste års utlysninger vil dette kravet også gjelde for bøker som er resultater fra forskning finansiert med forskningsmidler fra Norges forskningsråd.

NTNU vil peke på at dette vil gjøre flere og flere av fagbøkene fra forskningssektoren og UH-sektoren gratis og åpent tilgjengelig i årene framover. Åpen publisering vil også i større grad sikre at smal litteratur blir publisert, da dette styres mer av fagmiljøenes behov for å synliggjøre sine funn enn forlagenes behov for å gjøre kommersielle vurderinger rundt priser og størrelse på markedet. Dette vil, etter vår mening, være en bedre og mer bærekraftig ordning for disse publikasjonene enn boklov og fastpris – særlig med tanke på studentenes økonomi.

Fra åpen tilgang til tidsskriftsartikler vet vi at disse når ut til flere og raskere enn ved den tradisjonelt «lukkede» publiseringen bak betalingsmurer. Ved åpen publisering av fagbøker vil vi derfor kunne anta at også disse får tilsvarende spredning og at norsk som fagspråk derfor vil kunne styrke seg gjennom dette. Det er også publisert undersøkelser som tyder på at åpen publisering ikke har negativ innvirkning på salg av trykte utgaver av bøker. Det må sikres at ny boklov ikke innfører begrensninger eller mekanismer som svekker muligheten for å sikre åpen tilgang til norsk forskningsbasert litteratur.

Med hilsen

Sigurd Eriksson
Bibliotekdirektør NTNU